

บทที่ 6

การสำรวจความคิดเห็นจากผู้ชม ที่มีต่อรายการ "ภูมิปัญญาไทย"

ความสำคัญของปัญหา

ในช่วงที่สังคมไทยกำลังรับวัฒนธรรมจากภายนอก เกิดความหลงลืมแก่นแท้ความเป็นไทย สื่อมวลชนสามารถช่วยชี้แนวทาง สร้างความมั่นใจให้ท่านผู้ชม ตระหนักถึงรากเหง้าความเป็นไทยที่เกิดจากการสั่งสมภูมิปัญญาของคนโบราณ ที่ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์ การดำรงชีวิต การผสมผสานของชาติพันธุ์ จากสิ่งเหล่านี้ได้สร้างรูปแบบของวัฒนธรรมมาจนนับพันปี

รายการภูมิปัญญาไทย เป็นรายการสารคดีสั้นเชิงวัฒนธรรมที่ช่วยถ่ายทอดงานทางวัฒนธรรม โดยการตีความหมายอย่างลึกซึ้งให้เข้าใจถึงมูลเหตุ การสร้างสรรค์งานอันชาญฉลาดโดยแสดงถึงความมีภูมิปัญญาของคนไทยในยุคสมัยหนึ่งที่สามารถคิดค้นสิ่งที่เป็นระเบียบแบบแผน เป็นที่ยอมรับกันในสังคม สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม ทั้งยังมีคุณค่างดงามในรูปแบบงานศิลป์

ดังนั้น การสำรวจความคิดเห็นเช่นนี้ จึงต้องการที่จะศึกษาว่าหลังจากที่ผู้ชมได้ชมรายการสารคดีสั้นเชิงวัฒนธรรม รายการภูมิปัญญาไทยแล้ว จะมีทัศนคติต่อวัฒนธรรมไทยไปในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ ผู้ชมจะรู้สึกตระหนักในวัฒนธรรมไทยว่าทรงคุณค่า และน่าหวงแหน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบความสามารถในการเข้าถึงผู้ชมรายการภูมิปัญญาไทย
2. เพื่อทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบรายการภูมิปัญญาไทย

3. เพื่อทราบเกี่ยวกับผลกระทบของรายการภูมิปัญญาไทยที่มีต่อ

ทัศนคติทางวัฒนธรรม

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการวิจัยเฉพาะนักศึกษาในมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์เท่านั้น เนื่องจาก

1. ถิ่นที่นักศึกษา เป็นตัวแทนประชากรในเขตกรุงเทพฯ และ
เป็นผู้ที่อยู่ใกล้แหล่งทรัพยากรสื่อสาร อีกทั้งเป็นวัยที่นอนมาได้ว่า เริ่มเปิดรับสื่อตรงค์
ต่าง ๆ แล้ว
2. ความสะดวกในการดำเนินงานวิจัย ซึ่งเหมาะสมกับข้อจำกัด
ในการบริหารงานวิจัยในเรื่องงบประมาณ กำลังคน และเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การสำรวจทัศนคติครั้งนี้ เป็นการศึกษาการเปิดรับสื่อตรงค์
งานวัฒนธรรม "รายการภูมิปัญญาไทย" ในฐานะเป็นตัวเป็นต้น และเลือกศึกษาผลกระทบ
ของรายการภูมิปัญญาไทยที่มีต่อทัศนคติทางวัฒนธรรม เป็นตัวแปรตาม คือ ความตระหนักใน
วัฒนธรรมจนเกิดความภาคภูมิใจ และหวงแหน
2. การสำรวจทัศนคติครั้งนี้ ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้ชมที่มี
ต่อรูปแบบและลักษณะการนำเสนอของรายการ และวัดการเข้าถึงประชาชนไปพร้อมกันด้วย
3. หน่วยของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรม-
ศาสตร์ ซึ่งถือเป็นประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ดังนั้นผลการวิจัยจึงไม่อาจอ้าง
สรุปไปถึงประชาชนในสังคมไทยในจังหวัดอื่น ๆ หรือทั่วประเทศได้

กรอบความคิดและทฤษฎี

เนื่องจากในช่วงปีที่ผ่านมาจัดเป็นปีธงรั้ววัฒนธรรมไทย คือ ทุก
สื่อไม่ว่าจะเป็น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ล้วนนำเสนอ เรื่องราวเกี่ยวกับงานวัฒนธรรม
เป็นอย่างมาก ส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสเปิดรับสารสูง สื่อมวลชนต่างให้ความสำคัญกับ
วัฒนธรรมไทย ประชาชนก็ได้รับรู้ซึมซับสิ่งดังกล่าวมากขึ้น สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการกรอง
ข่าวสารและจัดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ประกอบกับรายการภูมิปัญญาไทยนั้น
ออกอากาศทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ในช่วงเวลาที่ไม่คึกคัก หากผู้ชมที่ชมข่าวภาคดึกทางช่อง 9
เป็นประจำ ก็อนุมานได้ว่า น่าจะมีโอกาสสูงที่จะเปิดรับรายการภูมิปัญญาไทย เมื่อผู้ชมที่ชม
ทุกวันอาจเกิดการคล้อยตาม เห็นความสำคัญในรากเหง้าทางวัฒนธรรมมากขึ้น เมื่อผู้ชมได้
รับชมแล้ว ส่อมมีการจัดระเบียบข่าวสารเข้าไปในระบบความรู้ความเข้าใจ (Cognitive
System) ซึ่งกระบวนการ Cognitive นั้นหมายถึง กระบวนการจัดการควบคุมข่าวสาร
ภายในจิตใจ ซึ่งมี 6 ขั้นตอน คือ

- Focusing	การใส่ใจในรายละเอียด
- Intergration	การเชื่อมโยง
- Storage	ความทรงจำ
- Retrieval	การจำ
- Selection	การเลือกข่าวสารที่เหมาะสมมาใช้
- Implementation	การปฏิบัติ

กล่าวคือ เมื่อผู้ชมได้รับชม รายการภูมิปัญญาไทย ในเรื่องราว
ที่ผู้ชมรู้สึกสนใจ และประทับใจแล้ว ก็จะไปใส่ใจในรายละเอียดของเนื้อหาว่าเป็นอย่างไร
และจะมีการจำได้ และเลือกพฤติกรรมที่เหมาะสมมาใช้ อาจเกิดความภาคภูมิใจ และ
ห่วงแหน งานวัฒนธรรม หลังจากชมรายการแล้ว อาจสนใจในงานทางวัฒนธรรมมากขึ้น
แต่อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 ทฤษฎี ก็อยู่บนฐานของอิทธิพลของสื่อ
มวลชนที่อยู่ในช่วงจำกัด (Limited Effect) เพราะจริง ๆ แล้วควรจะมีความคิดเป็น

ของตนเอง มีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference Theory) มี
บุคลิกภาพ ทักษะคิด ความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ นโยบายนของตนเอง

สมมติฐานของงานวิจัย

1. ราชการภูมิปัญญาไทยมีความสามารถในการเข้าถึงผู้ชม
2. รูปแบบราชการภูมิปัญญาไทยเหมาะสมในการนำเสนอ
3. ผู้ชมราชการภูมิปัญญาไทยจะมีทัศนคติในด้านวัฒนธรรมใน

ทางดังนี้

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ : การเปิดรับราชการภูมิปัญญาไทย

ตัวแปรตาม : ผลกระทบของราชการภูมิปัญญาไทยที่มีต่อ

ทัศนคติทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความตระหนัก

ความภาคภูมิใจ และห่วงแหนในทางวัฒนธรรม

นิยามตัวแปรในการวิจัย

ภูมิปัญญาไทย

- การเปิดรับราชการภูมิปัญญาไทย หมายถึง การรับชมราชการ

- ความตระหนัก นิยามทั่วไปหมายถึง ความแน่ชัด ชัดแจ้ง

นิยามปฏิบัติการหมายถึง หลังจากที่ผู้ชมได้ชม

ราชการภูมิปัญญาไทยแล้ว ได้รับทราบข้อมูลที่

ถูกต้องเกี่ยวกับงานทางวัฒนธรรมและสามารถ

จดจำได้

- ความภาคภูมิใจ นิยามปฏิบัติการหมายถึง ความรู้สึกชื่นชมและ

เห็นคุณค่าอาจแสดงออกได้โดยการนำไปเป็น

บทสรุปจากงานวิจัย

จากการตอบแบบสอบถาม มีผู้ชมที่เปิดรับรายการภูมิปัญญาไทย
คิดเป็น 25%

ในส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบของรายการ

จากแบบสอบถามข้อ 5 ผู้ชมได้ให้ความเห็นว่ารายการมีความ
ยาวเหมาะสม คิดเป็น 80% และเห็นว่าความยาวของรายการยังน้อยไปคิดเป็น 20%

จากแบบสอบถามข้อ 6 ผู้ชมได้ให้ความเห็นว่า เสียงบรรยาย
และเสียงดนตรีประกอบเหมาะสมดีแล้ว คิดเป็น 80% และเห็นว่าบางครั้งยังไม่น่าสนใจ
คิดเป็น 20%

จากแบบสอบถามข้อ 7 ผู้ชมเห็นว่าเวลาออกอากาศของรายการ
เหมาะสมแล้ว คิดเป็น 60% และเห็นว่าควรเลื่อนเวลาออกอากาศให้เร็วขึ้นก่อนที่ละคร
หลังข่าวจะแพร่ภาพ คิดเป็น 40%

จากแบบสอบถามข้อ 8-9 เห็นว่าเนื้อหา และภาพรวมของราย-
การภูมิปัญญาไทยเหมาะสมดี คิดเป็น 100%

ในส่วนที่ 2 เป็นคำถามที่ใช้วัดการรับรู้จากการชมรายการ

จากแบบสอบถามข้อ 10 ได้ให้ผู้ชมระบุชื่อตอนของรายการที่
เคยออกอากาศ ปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถระบุได้ครบ คิดเป็น 40% และระบุ
ได้ 2 ใน 3 ตอนคิดเป็น 40% ระบุได้ 1 ใน 3 ตอน คิดเป็น 20%

จากแบบสอบถามข้อ 11 ได้ให้จับคู่แหล่งกำเนิดวัฒนธรรม หรือ
ข้อความที่สัมพันธ์กัน ปรากฏว่า ผู้ที่ตอบได้ถูกทุกข้อ คิดเป็น 60% ตอบถูก 3 ใน 5
คิดเป็น 20% ผู้ที่ตอบไม่ได้เลย คิดเป็น 20%

ในส่วนที่ 3 เป็นแบบวัดทัศนคติผู้ชม หลังจากชมรายการ

ภูมิปัญญาไทย

ท่านผู้ชมส่วนใหญ่เห็นว่าวัฒนธรรมหมายถึงความรวมถึง การสร้าง
สรงานอันชาญฉลาดของคนโบราณ รากเหง้าความเป็นไทยที่สั่งสมมา และเป็นประเพณีที่
รองรับการอยู่ร่วมกันของสังคม โดยมีเพียง 20% ที่คิดว่าเป็นการยึดติดอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
ผู้ชม 80% ได้นำเรื่องราวด้านวัฒนธรรมไทย ที่นำเสนอในรายการไปพูดคุยในกลุ่มเพื่อน
และผู้ชม 100% เห็นว่ารายการภูมิปัญญาไทยสามารถสร้างความรู้สึภาคภูมิใจในวัฒนธรรม
ไทยได้

จากแบบวัดทัศนคติ ผู้ชม 90% มีความเห็นว่า ควรช่วยกันอนุรักษ์
ของเก่า โดยให้ภาครัฐบาล และภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือ เพื่อไม่
ให้วัฒนธรรมที่ดีงามเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา และหวังแทนไว้เป็นมรดกตกทอดไปยังลูก-
หลาน ได้เห็นและภาคภูมิใจ ชื่นชมในศิลปะ ประเพณีไทย เนื่องจากผลงานในภูมิปัญญาไทย
โบราณทรงคุณค่า และน่าหวังแทน ซึ่งนับวันจะหาชมได้ยากขึ้นทุกที

ชำนาญกานหอสมุด

ตัวอย่างแบบสอบถาม

สำนักหอสมุด

แบบสำรวจความคิดเห็นท่านผู้ชมที่รับชมรายการสารคดีสั้นเชิงวัฒนธรรม "ภูมิปัญญาไทย"

- เพศ   ( ) ชาย
                          ( ) หญิง
- อายุ   ( ) 18-28 ปี
                          ( ) 29-39 ปี
                          ( ) 40 ปี ขึ้นไป
- การศึกษา   ( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี
                          ( ) ปริญญาตรี
                          ( ) สูงกว่าปริญญาตรี
- อาชีพ   ( ) เอกชน
                          ( ) รัฐบาล
                          ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

-
1. ท่านเคยชมรายการภูมิปัญญาไทยหรือไม่
      ( ) เคย   (ทำแบบสอบถามต่อในข้อ 2)
      ( ) ไม่เคย
2. ท่านทราบหรือไม่ว่ารายการภูมิปัญญาไทยออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องใด
      ( ) ทราบ โปรดระบุ _____
      ( ) ไม่ทราบ
3. ท่านทราบหรือไม่ว่ารายการภูมิปัญญาไทยออกอากาศวัน-เวลาใด
      ( ) ทราบ โปรดระบุ _____
      ( ) ไม่แน่ใจ
4. ท่านชมรายการภูมิปัญญาไทยบ่อยเพียงใด
      ( ) 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์
      ( ) ต่ำกว่า 3 ครั้ง

ท่านคิดว่ารายการภูมิปัญญาไทย มีความยาวเหมาะสมหรือไม่

- ( ) เหมาะสมดีแล้ว
 ( ) ควรปรับปรุง โปรดระบุ -----

ท่านคิดว่าเสียงบรรยายและเสียงดนตรีประกอบของรายการภูมิปัญญาไทยเหมาะสมหรือไม่

- ( ) เหมาะสมดีแล้ว
 ( ) ควรปรับปรุง โปรดระบุ -----

ท่านคิดว่าเวลาออกอากาศของรายการภูมิปัญญาไทยเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

- ( ) เหมาะสมดีแล้ว
 ( ) ควรปรับปรุง โปรดระบุ -----

ท่านคิดว่าเนื้อหารายการภูมิปัญญาไทยที่น่าสนใจนั้นเป็นอย่างไร

- ( ) เหมาะสมดีแล้ว
 ( ) ควรปรับปรุง โปรดระบุ -----

ท่านคิดว่าภาพรวมของรายการภูมิปัญญาไทยเป็นอย่างไร

- ( ) เหมาะสมดีแล้ว
 ( ) ควรปรับปรุง โปรดระบุ -----

๖. โปรดระบุชื่อตอนของรายการภูมิปัญญาไทยที่ท่านประทับใจมา 3 ตอน

 -----

๗. โปรดนำตัวอักษรด้านขวามือมาใส่หน้าข้อที่ท่านคิดว่ามีความสัมพันธ์กัน

( ) หุ่นละครเล็ก	ก. จ.แม่ฮ่องสอน
( ) พระพุทธรูปไม้	ข. กะลามาพร้าวรูป 3 พู
( ) ซอสามสาย	ค. ภาคอีสาน
( ) ผีตาโขน	ง. โฉหลุยส์
( ) ปอขี้ผึ้ง	จ. จ.เลย

หลังจากได้ชมรายการภูมิปัญญาไทย เมื่อพูดถึง "วัฒนธรรม" ท่านคิดถึงสิ่งใด

- ( ) การสร้างสรรค์งานอันชาญฉลาดของคนโบราณ
- ( ) เรื่องเก่าโบราณคร่ำครึ
- ( ) รักเหง้าความเป็นไทยที่สั่งสมมา
- ( ) เรื่องของคนแก่
- ( ) ประเพณีที่สามารถรองรับการอยู่ร่วมกันของสังคม
- ( ) การยึดติดอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ -----

หลังจากได้ชมรายการภูมิปัญญาไทย ท่านเคยนำเรื่องราวด้านวัฒนธรรมไทยที่น่าเสนอในรายการมาพูดคุยกับเพื่อนหรือไม่

- ( ) เคย
- ( ) ไม่เคย

ท่านคิดว่ารายการภูมิปัญญาไทยสามารถทำให้ท่านรู้สึกภูมิใจในวัฒนธรรมหรือไม่

- ( ) ได้
- ( ) เฉย ๆ
- ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ -----

หลังจากที่ท่านชมรายการ "ภูมิปัญญาไทย" แล้วท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็นด้วย
15. วัฒนธรรมที่ไม่มีการปรับตัวย่อมสูญสลายไปในที่สุด			
16. ควรช่วยกันอนุรักษ์ของเก่า ๆ ไว้			
17. รัฐและเอกชนควรมีส่วนสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรม			
18. วัฒนธรรมไม่ควรเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา			
19. ควรเก็บไว้ให้ลูกหลานได้เห็นและภาคภูมิใจเหมือนตน			
20. ผลงานจากภูมิปัญญาไทยโบราณทรงคุณค่าและน่าหวงแหน			
21. เห็นความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุมากขึ้น			
22. ชื่นชมในศิลปะประเพณีไทย			
23. คิดว่าเป็นเรื่องธรรมดา ทั่วไป ไม่สำคัญอะไร			
24. ได้มีโอกาสชมสิ่งดีของไทย ที่นับวันยิ่งหายาก			

ขอขอบคุณที่กรุณาร่วมมือตอบแบบสอบถาม